
**TÜRK TABİPLERİ BİRLİĞİ MERKEZ KONSEYİ BAŞKANI
Dr. ERDAL ATABEK'İN 14 MART 1979 GÜNÜ
KONUŞMASI**

Sayın Konuklar, Sayın Meslekdaşlarım;

İlk Tıbbiye'nin kuruluşuyla ilgili olarak kutladığımız bugünü, ülkemiz, sağlık hizmetlerimiz, biz hekimler ve tüm sağlık personeli çeşitli sorunlar içinde yaşıyoruz. Bugünü iyi değerlendirebilmek için, tarih boyunca tıp biliminin, bu bilimin amacı olan insanın, geçirdiği evreleri bilmemiz gereklidir. Çünkü, gerçekçi olan bilim, gerçekleri arayan, gerçekleri gören hekim, yarınları rastgele değil, dünün ve bugünün ışığında görecektir.

Tıp biliminin gelişmesi, özünde bir özgürlük savaşımıdır. Yüzyıllar boyunca dargörüşlerin, önyargıların, tutuculuğun ve gericiliğin çemberleri içinde sıkıştırılmak istenen tıp bilimi, özgürlük savaşçıları olan bilginlerin, hekimlerin elleriyle bu çemberleri kırmıştır. İlk aşıları yapan hekimlerin, Tanrı'nın çizdiği yazgıyı değiştirmekle suçlanması, hastalıkların bir ceza sayılmasından ileri geliyordu. İnsanların hastalıklardan kurtulması amacıyla yapılan otopsi çalışmaları, yüzyıllar boyunca suçlanmak istenmiştir. Ruhsal hastalıklarla ilgili çalışmalar,

toplumun durağan değer yargılarıyla çatışmış, bu çember de öncü hekimlerin elleriyle kırılmıştır. Tıp biliminin gelişmesi bir özgürlük savaşı olmuş, bu savaşım içinde yer alan hekimler de, giderek bu bilincin verilerine sahip çıkmışlardır.

Hekimlerin, toplum içindeki özgürlükçü, ilerici, çağdaş, demokrat, halktan yana tutumları, biz hekimlere, tıp biliminin tarihsel sürecinin armağanıdır. Bu ilkelere sahip çıkmak, bilim dalımızın amacı olan insanı sağlıklı, mutlu kılmak toplumun yapısına dikkatlerimizi çevirmektedir. Çünkü, artık giderek artan, yaygınlaşan çağdaş tıp anlayışımızla, insanın ancak toplumuyla birlikte ele alınabileceğini, toplumdaki soyut bir insan sağlığının olamayacağını, toplumdaki uzak bir insan mutluluğunun bulunmayacağını çok iyi biliyoruz.

İnsanı sağlıklı kılmak da, insanı mutlu kılmak da, tıpkı bilim dalımız gibi bir özgürlük savaşımını zorunlu kılmaktadır. Tarihte yaşanan, elleri ayakları zincirlerle bağlı kölelik dönemi bitmiş, ama, insanı kendi emeğine yabancılaştıran, kendi yarattığı ürünlerden uzaklaştıran sömürü düzeni bitmemiştir. İnsanın doğayla savaşımı yerine kendisiyle savaştıran, fabrikalar, tarlalar, evler yerine silâhlar yapmaya zorlayan, milyonlarca çocuğu açlıktan ölüme mahkûm eden, milyonlarca insanı yersiz, yurtsuz bırakan, bu sömürü düzeninin uluslararası ve ulusal boyuttaki sonuçlarıdır.

Tıp biliminin özgürlük savaşı gibi, ülkelerin özgürlük savaşımı da sürmektedir. Tıp bilimi, gelişmek için nasıl dargörüşlerle, önyargılarla, tutuculuk ve gericilikle savaştıysa, bizler de can güvenliğimiz için, demokrasimiz için, demokratik haklarımız için, özgürlüklerimiz için savaşım vermek zorundayız. Bu savaşımın gücü, kitlelerdir. İşçiler, emekçiler, özgürlüklerden yana, demokrasiden yana tüm güçler, ülkemizin içine sürüklenmek istendiği karanlık ortama, faşizme karşı hep birlikte savaşım veriyoruz, bu savaşımı sürdüreceğiz. Halkın giderek bilinçlenmesinden ürken, halkın giderek örgütlenmesinden ürken, halkın giderek haklarına sahip çıkmasından ürken egemen çevrelerin, bu çevrelerin bütünleştiği dış ve iç güçlerin etkisi, demokrasiden yana, özgürlüklerden yana, halktan yana güçlerin karşısında başarıya ulaşamayacaktır. Biz hekimler de, bilim dalımızın ilkelere sahip çıkarak özgürlüklerden yana, demokrasiden yana, halktan yana savaşımımızı, sömürü düzenine ve halkı sömürenlere karşı sürdüreceğiz.

Halk sağlığı da, özgürlük ve demokrasi savaşımının bir parçasıdır. Halk sağlığının temel taşları da sömürü düzeni içinde parçalanmaktadır. Uluslararası Çocuk Yılı olan 1979 yılında çocuklarımızı

zın durumuna bakalım. Canlı doğan her bin çocuktan 150'sini ölü-
mün soğuk kollarına terk ediyoruz. Neden? İyi besleyemediğimiz, iyi
bakamadığımız, hastalıklara karşı dirençlerini sağlayamadığımız için.
Neden iyi besleyemiyoruz çocuklarımızı? Onlara yeterli hayvansal
proteini, yeterli kaloriyi, yeterli vitamini neden sağlayamıyoruz? Bu-
nu anlamak için gözümüzü et fiyatlarına, süt, beyaz peynir, yoğurt,
sebze, meyve fiyatlarına çevirmemiz zorunlu. Gelir azlığı, gider faz-
lalığı kefelerinin altında ezilenlerin çocukları beslenemiyor. Çocuk
ölümleri, uluslararası belgelerde bir «azgelişmişlik» ölçütüdür. Ço-
cuk ölümleri, daha doğru bir deyimle bir «sömürü» ölçütüdürü ve
özünde sınıfsal bir sorundur. Çocuklarımız bir tutam yeşillığe, bir
avuç deniz kıyısına, hasret kalmaktadır. Neden? Çünkü, yeşil alan
olması gereken kent arsaları konut yağmacılarının elindedir, deniz
kıyıları, kıyı yağmacılarının elindedir. Bu yağmacılar, çocuk bahçele-
ri yerine apartmanlar yapmakta, para kazanmaktadır, kıyıları parsel-
leyip satmakta, para kazanmaktadır. Bir avuç insan para kazanacak
diye, çocuklarımız yeşile, maviye hasret kalıyorsa bunun nedeni, sö-
mürü düzenidir. Kentlerimiz, uluslararası tekellerin ve onların yerli or-
taklarının kârları uğruna kirlenmekte, otomotiv endüstrisi, bozuk en-
düstrileşmenin zararını halk, sağlığını yitirerek ödemekte, hava kirlili-
ğinin, deniz kirliliğinin, gürültünün, sıkıntının bedelini beden ve ruh
sağlığıyla ödemek zorunda kalmaktadır.

Çevre kirliliğinin bedelini ya çevreyi kirletenler öder, ya da çev-
rede yaşayanlar. Bu bedeli çevreyi kirletenlere ödetemediğimiz için,
biz çevrede yaşayanlar ödemekteyiz. Onun için, çevre kirliliğiyle sa-
vaşım da, bir özgürlük ve demokrasi savaşıdır. Çevre kirliliğiyle
savaş, sömürüye karşı savaşımın ayrılmaz bir parçasıdır.

Sağlık Kurultayı 79'u, bu yıl İzmir'de yapıyoruz. Üç önemli konu,
panel olarak ele alınacaktır. Birinci panel «Ulusal Sağlık Politikası»-
dır. Herkese eşit, etkin ve yeterli düzeyde sağlık hizmetinin verilmesi
koşullarının yeniden vurgulanacağı bu çalışmanın özellikle sağlık hiz-
metini yönetenler tarafından dikkatle değerlendirileceğini umuyoruz.
1978-1979 döneminde Türk Tabipleri Birliği'nin önerileri yeterince
değerlendirilmediği için, önemli bir zaman dilimi bazı bakımlardan
yitirilmiştir. Ülkemize en uygun örgütlenme modeli olan «Sağlık Hiz-
metlerinin Sosyalleştirilmesi» bugün yeniden anlaşılması, yeniden
özülle uygulanması zorunlu bir döneme girmiştir. Sağlık Hizmetlerinin
Sosyalleştirilmesi, halkın içinde yaşayan sürekli bir sağlık desteğidir.
Bugünkü bozuk sağlık sisteminden, halkın yalnız hastalığıyla ilgile-
nen, halkı hastanelere gelmek zorunda bırakan, hastanelerde aşırı
sayıda hasta birikimine yol açan, halkı sağlık hizmetine, halkı heki-
me yabancılaştıran uygulamalardan tamamen farklı bir sağlık anla-

yışını gerçekleştirmektedir. «Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi». Halkın yaşamının içinde çalışan, bulunduğu çevrenin tüm özelliklerini inceleyen, içinde çalıştığı çevre halkını tüm sağlık anlayışı içinde değerlendiren, halkı sağlık hizmetine katan, halkın sağlık alanında bilinçlenmesine yardımcı olan, çocuk, büyük, yaşlı bütün yöre halkının sağlığını korumak, hasta olanları iyileştirmek için çalışan, pratisyen hekime dayalı «bölge sağlığı hizmeti», Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi ile başlamıştır. Ne var ki, bu anlayışa ulaşmayan yönetimler, bu anlayışın uygulanmasını geciktiren, köstekleyen çıkarlar, olumsuzlukları besleyen bozuk düzen, Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesine çeşitli engeller çıkarmıştır. Şimdi görevimiz, bu engelleri kaldırmak için, gerçek bir sağlık hizmetini halka ulaştırmak için gereken her çabayı harcamaktır. Yönetimlerin sahip çıkar görünüşünde sahip çıkmadığı bu ilkeye biz Türk hekimleri sahip çıkıyoruz. Hekimleri halka yabancılaştıran tüm yanlış uygulamalara karşı çıkıyoruz.

Sosyalleştirme adını kullanarak, Anayasanın 49. maddesinin özünü gözardı ederek, halkın prim ödemesi sisteminin getirilmesine karşı çıkıyoruz. Halk adı kullanılarak, gerçekte kalkınmanın tüm yükünün omuzlarına yıkıldığı işçi ve emekçi sınıflara, «sağlık primi» adı altında yeni bir yük getirilmesine, sonra da bu uygulamanın adına «ücretsiz sağlık hizmeti, bedava ilâç» denilmesine karşı çıkıyoruz. Sağlık primi uygulaması, Devletin görevi olan ve Devlet hizmeti olan sağlık hizmetini ücretli duruma getirecek, emeğiyle çalışanlara yeni bir yük getirecektir.

Devlet gelirlerini sosyal hizmetlere aktaramıyan yanlış bir ekonomik politikanın işçilerin, emekçilerin omuzlarına bir kez daha yüklenmesine karşı çıkıyoruz. Devletin sağlık hizmetlerine ayırması gereken payı % 3'lerde, % 5'lerde tutup da, üstünü prim adı altında almak niyetlerine yanlış diyoruz.

Sağlık primiyle sağlık hizmetlerinin kazanacağı bir şey olmayacaktır. Ama, ilâç yapımcısı firmalar sağlık sigortasını dörtgözle beklemektedirler. Çünkü, ilâç sanayi ve ticaretinin bozuk yapısı değişmeden yapılacak böyle bir uygulama, ilâç üreticileri için 3-4 kat kazanç demektir. İlâç sanayiinin uluslararası tekellere bağımlı yapısıyla, böylesine bir uygulama, ilâç alanındaki tekelleşmeyi hızlandıracak, onlara yeni finans kaynakları pompalayacak bir politikadır.

Hammaddesiyle dışa bağımlı, bugünkü ambalaj sistemiyle, giderleri yüksek, bütünüyle kâr mekanizmasının yönlendirdiği ilâç endüstri ve ticareti, halk sağlığına ilişkin çok belirgin bir örnekte, genel ekonomik politikanın olumsuz yansımaları göstermektedir. Bazen döviz yokluğu nedeniyle hammaddesinin gelmediği, bazen Ba-

kanlıkla fiyat uyumsuzluğuna girerek üretimin durdurulduğu, bazen ruhsatı alınan ilâçların piyasa dalgalanmalarına göre üretildiği ilâç piyasasında, bugün yoklar arasına katılan ilâç, geçerli olan ekonomik politikanın ülke sorunları karşısında ne ölçüde yetersiz kaldığını belgeleyen çarpıcı bir örnektir. Yıllar boyu önerdiğimiz sınırlı önlemlerin bile alınmaması, konunun temelinde yatan mekanizmayı açıklamaktadır. İlâç hammaddelerinin Devlet eliyle dışalımını, büyük ambalaj sistemine geçilmesi gibi sınırlı önlemlere ilişkin önerilerimizin, düzenin engelleriyle karşılaşması daha köklü çözümlerin zorunlu olduğunu göstermektedir. Devletin ilâç üretimine ve tüketimine girmesi artık ertelenemez bir zorunluluktur. Devletin ilâç fabrikası kurmasının, Devletin hastane kurmasından farklı hiçbir yanı yoktur. Sosyal Sigortalar Kurumu ilâç fabrikasının hazırlık çalışmalarını dikkatle izliyoruz. Bu yaygınlıkta bir tüketime karşılanacağı ilk kamu ilâç fabrikasını tüm gücümüzle destekliyoruz. Sosyal Sigortalar Kurumu'nun ilâç fabrikası, Devletin ilâç üretim ve dağıtımına girişinin etkili bir aşaması olacaktır.

Ulusal Sağlık Politikası panelinin, hepimize vereceği önemli bilgiler olacaktır. Dikkatle değerlendirileceğini umarız.

Bu Kurultayda ele alınacak bir diğer önemli konu, sağlık personelinin toplu sözleşmeli, grevli sendikalaşma hakkıdır. Bu hakkın tüm çalışanlarla birlikte, sağlık personeli için gerçekleşmesinde sağlık elemanları kadar ülkenin de yararları olacaktır. Biz, toplu sözleşmeli, grevli sendikalaşma hakkına, sadece Devlete karşı çalışanların hakkının korunması açısından bakmıyoruz. Konu, özünde ülkenin demokratikleşmesi kavramını taşımaktadır. Bugün bilinmektedir ki, demokrasinin korunmasında, yaşatılmasında en büyük güç, örgütlü kitle gücüdür. Ancak, örgütlenen, birleşen, ortak amaçlar çevresinde etkinlikle toplanan kitleler, demokrasiyi koruyabilir, özgürlükleri koruyabilir, geliştirebilirler. Gene etkin bir örgütlenme, yönetimle halk arasındaki yabancılaşmayı, bürokratik engelleri aşabilir. Böyle geniş bir örgütlenme, hayat pahalılığına, enflasyona karşı ekonomik güvenceyi koruyabilir. Onun içindir ki, toplu sözleşmeli, grev haklı sendikalaşma, ülkemizin geleceği için en sağlam güvencelerden birini oluşturacaktır.

Ekonomik sıkıntıları, sosyal sıkıntıları, meslekî sıkıntıları ortak olmayan kişiler gerçek bir birlik oluşturamazlar. Bugüne kadar, hekimler arasında görülen dayanışma eksikliğinin önemli bir nedeni de, kamu sektöründe çalışan hekimlerin aynı zamanda serbest çalışmalarıydı. Hemen açıklamak isterim ki, hekimleri bu ikili çalışmaya iten

Devleti yönetenlerdir. Hekimlere ve sağlık hizmetlerine gerçekçi bir sosyo-ekonomik durum sağlamak yerine, hekimleri özel çalışmaya yönelten bu yanlış anlayış, sırasında da hekimleri halkın karşısında olmakla suçlamaktan çekinmemiştir. Tam-Süre çalışma ilkesi, hekimleri sosyal ve ekonomik durumlarında ortaklığa yönelterek önemli bir ilkeyi gerçekleştirmiştir. Türk Tabipleri Birliği tam-süre ilkesini ortaya koyup desteklerken hekimlerin yalnız kamu hizmetinde çalışmalarının hem hizmetin niteliği, hem de hekimler arasındaki gerçek dayanışmasını sağlaması açısından olumlu etkilerini kararlaştırmıştır. Tam-süre ilkesini başından sonuna kadar destekledik. Tam-süre Yasasındaki ve uygulamadaki yanlışları ise başından sonuna kadar desteklemedik. Bu yanlışlar düzeltilecektir. Ama, tam-süre ilkesi yaşayacaktır. Hekimler, sosyal, ekonomik ve meslekî güvencelerini, bugüne kadar olduğu gibi muayenehanelerinde, bireyci güçlerinde değil, toplumsal güçlerinde, birbirleriyle dayanışmalarında, meslek kuruluşlarında oluşturdukları ortak güçte arayacaklardır. Bu örgütlü gücümüzün yeri bugün Türk Tabipleri Birliği'dir. Birliğin organları olan Tabip Odalarıdır, Merkez Konseyidir. Yarın da sendikamız olacaktır.

Artık hekimler, «hayat pahalılandı, iyi ki muayenehanem var» yerine, «örgütümüz var, ortak dayanışmamız var» diyecektir. Artık, hekimler, «haksız bir atamaya uğrarsam, çekilirim muayenehaneme» yerine, «bana haksızlık yapılırsa, bütün hekimler ayağa kalkar» diyecektir. Artık, hekimler, «poliklinikte çok hasta bakıyorum, ama, muayenehanemde istediğim gibi çalışırım» yerine, «kamu hizmetinde belirli sayıda hasta bakmamız gerekir, bunun çözümünü hep birlikte arayacağız» diyecektir. Bugüne kadar bireyci eğilimlerle kendi derdini çözmeye çalışan hekim davranışı, yerini, kendi kitleleri içinde dayanışmaya yönelen, emeğiyle çalışan kitlelerle ortak dayanışmaya geçen hekim davranışına bırakacaktır.

Tam-Süre Çalışma Yasası, bir ödenek yasası değil, bir ilke yasasıdır derken, bunları anlatmak istiyoruz. Tam-süre çalışma, kamu hizmetinde temel çalışma ilkesidir. Kuşkusuz, daha etkin, daha işler bir uygulamanın nasıl olması gerektiği sürekli değerlendirilecektir. Bu çalışmalarını sürdürüyoruz. Tam-süre çalışma, artık kamusal sağlık hizmetinin sürekli yaşayacak temel ilkelerinden birisidir.

Bu Kurultayda ele alınacak önemli bir konu da «Kitle haberleşme araçları ve halk sağlığı»dır. Giderek gelişen kitle haberleşme araçları, basın, radyo, televizyon, hem halkta gelişen bir eğilimi değerlendirmiş, hem de bu eğilimi yaygınlaştırmıştır. Bu eğilim, sağlığını

öğrenmek istemi, hastalıklar konusunda bilgi edinmek istemidir. Artık, çağımızın insanı, sağlık-hastalık konusunda bilgiler edinmek özlemindedir. Çağdaş hekim kavramı gibi, «çağdaş hasta» kavramı da doğmuştur. Ancak, bu bilgiler halka nasıl aktarılmalıdır? Halka, bu bilgileri aktarırken yanlışlardan kaçınmak, doğruları bulmak nasıl mümkün olacaktır?

Konunun bu yanıyla birlikte, çeşitli yayınların halk sağlığı üzerindeki etkileri de ele alınacaktır. Çeşitli filmlerin, yazıların, reklamların halk üzerindeki etkileri nelerdir? Çeşitli besin maddeleri reklamlarının, korku filmlerinin, savaş filmlerinin kovboy türü dediğimiz filmlerin, dergilerin çocuklar üzerindeki etkileri nelerdir? Aynı tür yayınların büyükler üzerindeki etkileri nelerdir? Kitle haberleşme araçlarının yayınları kimlere ve nelere hizmet etmektedir? Biz, bu konunun ele alınmasıyla ülkemizdeki süregelen bir olgunun artık ortaya konması gerektiğini vurguluyoruz. Kuşkusuz, bu çalışma bir başlangıçtır. Ama, halk sağlığının kitle haberleşme araçlarından etkilenme biçimine toplum açısından eğilme zamanı gelmiş, hattâ geçmiştir. Bu panelimizin, topluma yeni boyutlar getirmesini bekliyoruz, gereği gibi değerlendirileceğini umuyoruz.

Sayın Konuklar, Sayın Meslekdaşlarım:

Kısaca açıklamaya çalıştığım sorunlarımızın bazıları, çok önemli bir dönemi yaşadığımızı ortaya koymaktadır. Bu ve diğer sorunları birlikte tartışmamız, birlikte değerlendirmemiz, toplumsal görevlerimize, meslek sorunlarımıza hep beraber sahip çıkmamız büyük önem taşımaktadır. Türk Tabipleri Birliği, sürekli gelişen iç dinamizmiyle, sorunları ortaya koyarken, bu sorunları kamuoyuna aktarırken, görevlerini yapmaya çalışmaktadır.

Onun içindir ki, bir kaç yıldan beri 14 Mart günlerini, 14 Martta başlayan bir haftaya dönüştürdük. Bu, ülkemizin sorunlarına verdiği önemi belirtmektedir. Çalışmalarımız, mesleğimize, bilime ve insanlığa duyduğumuz saygının gereğidir. Ülkemize hizmet etme isteğimizin gereğidir.

Bugünün, bu haftanın ülkemize yararlar getirmesini dilerim, sizlere Türk Tabipleri Birliği adına saygılar sunarım.